
AMINT LESZ PÉNZ...

Beszélgetés Kiss-Rigó László
pápai káplánnal
az egyház fejlesztési elképzeléseiről

Kiss-Rigó László: Beszéljünk először a katolikus egyetemről. Hogy nem Esztergomba került a bölcsészkar, ma is foglalkoztatja a közvéleményt, annál is inkább, mert a jogi kar elhelyezése ma is napirenden lévő kérdés.

A bölcsészkarral egyszerűen az volt a helyzet, hogy Piliscsabán megvoltak az anyagi és műszaki feltételek a kezdéshez, Esztergomban pedig nem. Ha azonos feltételek mellett lehetett volna választani, az egyetem Esztergomot választotta volna. Ez egyértelmű.

Országépítő: Esztergomban rendelkezésre állt a szeminárium épülete.

Kiss-Rigó László: Amit az egyetem Esztergomban megkaphatott volna, inkább teher lett volna, mint segítség. Piliscsabán megkapta az elhagyott laktanyákat, és a lakta-nyahasznosítási keretből jelentős anyagi támogatást. Az önkormányzat magára vállalta a terület teljes közművesítését, így tudtak elindulni. Az esztergomi szeminárium épülete – amivel egyébként az egyházmegye nem tud mit kezdeni és igen alkalmas volna egyetemnek – nem volt elfogadható megoldás, mert a szükséges felújításra az egyetemnek nincs fedezete. Még az őrzést sem tudja vállalni. Az épület sajnos szovjet laktanyaként is mint egyházi tulajdon volt nyilvántartva, emiatt nem részesülhetett a piliscsabaihoz hasonló támogatásban.

Az egyházmegye most elvégzi a szükséges állagmegóvásokat; minden évben rákölt néhány tízmilliót, de közben nem tudja, hogy mi lesz az épület sorsa. Ahhoz, hogy használni lehessen, legalább egymilliárdot rá kellene fordítani, s ez semmilyen beruházónak nem éri meg.

A jogi karal is sok a bizonytalanság. Az önkormányzat a Mikromed épületét a Kanonokoron – ami egyébként egyházi tulajdon volt, de bizonyos manipulációk következtében mégsem lehet visszaigényelni – felajánlotta úgy a jogi kar céljaira, hogy a jelenlegi tulajdonosnak, a Budapest Banknak adott volna egy megfelelő csereingatlant a városközpontban. A helyzet azonban hasonló, mint a bölcsészkar esetében; csodálatos épület egy csodálatos helyen, de a rendbehozására nincs pénz. Amint lesz pénz, örömmel rendbehozzák.

Utólag már el lehet mondani, hogy Budapest közelsége előny a bölcsészkarnak, de kulturális és történelmi okokból csakis Esztergomban lett volna a helye. A jogi karnak nagyon rövid időn belül fejlesztési megoldást kell találnia; felmerült az is, hogy Piliscsabán, az országút túloldalán lehetne építkezni, de más ötletek is felvetődtek. Az egyházmegye újra felajánlotta a szeminárium épületét, az önkormányzat pedig azt a bizonyos kanonokrosi épületet, de ezekre, ahogy mondtam, nincs pénz.

A jogi kart Esztergomban alapította meg a püspöki kar, és a várost féltők most joggal tartanak attól, hogy Eszter-

gom ezzel is úgy jár, mint a bölcsészkarral és az Alkotmánybírósággal. A város nekik is felajánlott egy műemléket, de olyan romos állapotban, hogy nem tudtak vele mit kezdeni. Persze fel lehet vetni, hogy amit felépítettek Budapesten a Donáti utcában, azt miért nem Esztergomban építették fel. Ha egy kicsit fogékonyabbak lettek volna a történelem iránt, valamilyen jelképes módon ettől függetlenül jelen lehetnének Esztergomban is.

Azt nem kell részleteznem, hogy az egyetemet milyen diszkrimináció sújtja; ezért nincsenek abban a helyzetben, hogy felújíthassák a szemináriumot. Az épülettel valami előbb-utóbb kell kezdeni; lehetséges, hogy egyházi gyűjteményi központ lesz, ideköltözik a Bibliotéka, a Keresztény Múzeum, a Levéltár. De a hasznosításra egyelőre nincs végleges koncepció.

Az egyház tulajdonában van a Kerek templom mögötti tömb, amelyet még a rendszerváltás előtt életveszélyessé nyilvánítottak, kiürítettek és ilyen állapotban adtak át. Ez messze nem olyan jelentős, mint a szeminárium, de itt legalább kis lépésekben előre tudunk haladni az ide tervezett iskolaegyüttessel.

Országépítő: Ki ennek az építetője?

Kiss-Rigó László: A plébánia létrehozta a Rudnay Sándor Alapítványt, és ők azok, akik egyházmegyei segítséggel – céltámogatásként állami, önkormányzati pénzt egy fillért se kaptunk – fokozatosan végzik a beruházást. A teljes koncepció megvan tervben, két szárny már elkészült, és az iskola egyelőre nyolc tanteremmel működik. Lenne még tornaterem, gimnáziumi osztályok, kulturális, sport és karitatív célú helyiségek, plébániaközpont, étterem – szóval volna még tennivaló.

Ha soroljuk az egyházi létesítményeket, akkor bele kell venni a szemináriumot, amely ideiglenesen a zárdaépületben működött. Azt az egyház visszaadta az eredeti tulajdonosnak, a Szatmári Irgalmas Nővéreknek, és a régi Volán Szállót vette meg helyette szeminárium céljaira. Ez a városképbe is szépen illeszkedik: átalakították, bővítették, a funkciójának jól megfelel. Építettek hozzá egy új kápolnát is. Ezt abból a pénzből lehetett megvalósítani, amit az egyház kárpótlásként kapott az államtól a régi szeminárium-épület tönkretételéért.

Országépítő: Hogyan készül az egyház a 2000. évre? Úgy tudom, Ön részt vesz az előkészítő tevékenységben.

Kiss-Rigó László: Én Esztergomban tanítok, mint teológiatanár, Budapesten csak az egyházmegyéhez tartozó iskolák ügyeit intézem, szóval inkább Esztergomhoz kötődöm hely szerint. Arra van megbízásom ott, hogy az egyház és a társadalmi szervezetek meg az önkormányzat, egyáltalán minden lehetséges közreműködő összefogásával próbáljunk fórumot teremteni ahhoz, hogy közösen gondoljuk meg: mit csinálunk Esztergomban 2000-ben.

Azt hiszem, el vagyunk maradva, de még nincsenek konkrét programok. Az országos emlékbizottságban benne van a bíboros úr és Esztergom polgármestere is.

Országépítő: Az egyház saját hatáskörében mit tervez?

Kiss-Rigó László: Nyilvánvaló, hogy az évenkénti Mindszenty-zarándoklat ünnepélyesebb lesz, s a Szent Istvánhoz kapcsolódó megemlékezések nagyobb jelentőséget kapnak. Az idei év Szent Adalbert éve; olasz, lengyel, cseh

és magyar résztvevőkkel nemzetközi rendezvények lesznek; Budapest és Esztergom lesznek a fő színhelyek. Ezt is tekinthetjük egyfajta előkészületnek.

Az a helyzet, hogy amíg az egyház közszolgálati funkcióit nem támogatják igazságosan, addig nem nagyon van módja egyéb célokra költeni, még ha vannak is kézenfekvő lehetőségek. Ilyen a Prímáspince is a Bazilika feljárója alatt; ennek csak egy részét foglalja el a vendéglő, építészetileg, funkcionálisan nagyon jól ki lehetne használni.

Országépítő: Az ezeréves évforduló, úgy gondolom, jelentősebb annál, hogy csak a rendszeres események legyenek nagyobb szabásúak. Bizonyára készül az egyház valamire más tervekkel is.

Kiss-Rigó László: A püspöki kar feladata ezek kidolgozása. A központi egyházi rendezvények témája állandóan szerepel a napirendjükön. Ami az esztergomi helyszínt illeti, még csak most kezdődnek az egyeztetések, s még nem látom az együttműködés kereteit.

A 2000. év a pápa által meghirdetett jubileumi év is, amelyet az egész világon megünnepelnek; nálunk ehhez jön hozzá saját történelmi ünnepünk.

A városnak rengeteg lehetősége volna az idegenforgalom fejlesztésére: páratlan adottságaiból szinte semmi sincs kihasználva. Az egyház is, és azt hiszem, a város is érzi, hogy olyan a helyzet most, miután évtizedeken át megvontak minden támogatást, mint ha valaki, akit sokáig sötétben, megkötözve tartottak, egyszerre kiszabadul, és egy darabig se látni, se mozogni nem tud. Az tény, hogy a város a rendszerváltozás óta se kapott sok állami segítséget, de lehetne valamit tenni önerőből is.

Országépítő: Esztergom, mint az ország egyházi központja, nem kaphatna meghatározott programokra támogatást az egész ország híveitől? Ha az egyház méltó reprezentációját akarnák megteremteni?

Kiss-Rigó László: A Mindszenty iskola építéséhez a hívek is hozzájárultak, de azt irreális volna elvárni, hogy más egyházmegyékből esztergomi programokat, terveket támogassanak. Nekik is megvannak a maguk feladatai.

Visszatérhetünk a központ kérdéséhez is. Esztergom harmincezres város, Budapest kétmillió; a lakosság súlya szempontjából, a pasztorális kötelezettségek szempontjából a központ Budapest. A székesegyház Esztergomban van, a kulturális és történelmi hagyomány a központ több funkcióját Esztergomhoz köti, ezeket igyekeztünk erősíteni, de azt nem lehet várni, hogy az operatív központ is Esztergomban legyen.

Országépítő: Az egyház függetlenségét, önállóságát nem éppen a külön székhely biztosítaná?

Kiss-Rigó László: Azt hiszem, most nem fenyeget ez a veszély. Az állam annyira független akar lenni, hogy a vállalt kötelezettségeit sem teljesíti.

VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIA

- Esztergom általános bemutatásához:*
Dercsényi Dezső - Zolnay László: Esztergom. Képzőművészeti Alap 1956
Zolnay László: A középkori Esztergom Bp. Gondolat 1983
Horváth István: Város a föld alatt; Régészeti barangolások Magyarországon; Szerk.: Szombathy Viktor Bp. Panoráma 1978.
Horváth István: Esztergom Medium Regni - Középkori magyar királyi székhelyek; Bp. Nap kiadó 1996.
- Esztergom régészeti bemutatásához:*
Horváth István: Magyarország Régészeti Topográfiája 5. kötet; Bp. Akadémiai 1983.
- A megye és a város középkori történetéhez:*
Csorba Csaba: Esztergom hadi krónikája; Bp. Zrínyi 1978.
Gyórfi György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza, II. kötet Bp., Akadémiai 1987.
Granasztói György: A középkori magyar város; Bp. Gondolat 1980.
Horváth István: Templomok és kolostorok a középkori Esztergomban. Egyházak a változó világban; Esztergom 1991.
Horváth István: Az esztergomi pénzverde kutatásáról; Bp. Érem 1993/1.
Prokopp Gyula: Az esztergomi „királyi város” a XVIII. században; Művtört. Értesítő 1981/1.
Prokopp Gyula: Az esztergomi Víziváros; Művtört. Értesítő 1979/2.
- A Várhegy épületeinek bemutatásához:*
Horváth István - Vukov Konstantin Vitéz János esztergomi palotája; A Komárom megyei múzeumi szervezet tudományos füzetek 2-3.; Tata 1986.
Horváth István: Vitéz János palotájának régészeti feltárása; Vitéz János Emlékkönyv. Esztergom Évlapjai. Esztergom. BBT 1990.
Vukov Konstantin: Az esztergomi Vármúzeum Vitéz János-korabeli rekonstrukciós programja, - ugyanott
Horváth István: Mátyás-kori építkezés az esztergomi várban (Az esztergomi „Vitéz Palota” régészeti feltárása) A Komárom-Esztergom m. múzeumok tudományos füzetek 6.; Tata 1990.
Zolnay László: Esztergomi érsekek palotái a középkorban; Művészettörténeti Tanulmányok, Képzőművészeti Alap 1961.
Balogh Jolán: Az esztergomi Bakócz kápolna; Képzőművészeti Alap, 1955.
Horler Miklós: A Bakócz-kápolna; Bp. Helikon-Corvina 1987.
Edvi Illés Gyula: Az esztergomi főszékesegyház 1822-96; Bp. 1920.
Lux Géza: Az esztergomi ásatások építési feladatai; Építészet 1942/3.
Várnai Dezső: Az esztergomi királyi palota építési szakaszai; Magyar Műemlékvédelem 1971-72 Bp. Akadémiai 1974
- Részletek, töredékek bemutatásához:*
Dercsényi Dezső: Az esztergomi Porta Speciosa; Bp. MOB 1947.
Marosi Ernő szerk.: Árpád-kori kőfaragványok. Székesfehérvári István Király Múzeum Közleményei. Székesfehérvár 1978.
Mikó Árpád szerk.: Pannónia Regia. Művészet a Dunántúlon 1000-1541; Bp. MNG 1994.
Prokopp Mária: Az esztergomi várkápolna 14. századi freskói; Művtört. Értesítő 1966 /2.
Horváth István: Az esztergomi Porta Speciosa újabb töredéke; Esztergom évlapjai. Esztergom 1979.
Prokopp Gyula: Barkóczy Ferenc esztergomi érsek építkezése Esztergomban; Művtört. Értesítő 1977.
Prokopp Gyula: Újabb adatok Hild József esztergomi alkotásaihoz; Művtört. Értesítő 1973.
- Esztergom középkori művészeti kisugárzásához:*
Marosi Ernő: Die Anfänge der Gotik in Ungarn; Esztergom in der Kunst des 11-12. Jahrhunderts; Bp. Akadémiai 1984
Gerevich Tibor: Magyarország románkori emlékei; Bp. MOB 1938.
Marosi Ernő szerk.: Magyarországi művészet 1300-1470 körül; főszerk.: Aradi Nóra; Bp. Akadémiai 1987.
- Építészeti pályázatok:*
Az esztergomi Vármúzeum és Várhegy építészeti kialakítására kiírt tervpályázat; Magyar Építőművészet 1973/2
Az esztergomi városközpont kialakítására kiírt tervpályázat; Magyar Építőművészet 1972/2. - részletes ismertetés; Városépítés. 1971/1.
Esztergom irodalmának közel teljes jegyzékét tartalmazza:
Bodor Antal - Gazda István: Magyarország honismereti irodalma 1527-1944; Reprint Bp. Könyvért 1984.
Horváth István: Magyarország Régészeti Topográfiája 5. kötet; Bp. Akadémiai 1983.